



# НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Володимирська, 54, Київ-54, 01601, МСП.  
E-mail: prez@nas.gov.ua. Факс: (044) 234-32-43  
Телефон: канцелярія 234-51-67, 239-65-94; для довідок 239-66-66, 239-64-44  
Для телеграм: Київ, Наука. ЄДРПОУ 00019270

№ 47/2-8 «02» 01 2024 р.

На Ваш №

**Керівникам установ, організацій  
та підприємств НАН України**

*Щодо змін законодавства в частині надання  
та використання відпусток й інших питань*

24.12.2023 набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання та використання відпусток, а також інших питань» від 22.11.2023 № 3494-ІХ, яким внесено низку змін до Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України), Закону України «Про відпустки» та інших законів.

Збільшено загальну тривалість передбаченої ч. 2 ст. 84 КЗпП України та ч. 1 ст. 26 Закону України «Про відпустки» **відпустки без збереження заробітної плати за сімейними обставинами** та з інших причин з 15 до 30 календарних днів на рік.

Частину 4 ст. 84 КЗпП України та ч. 3 ст. 26 Закону України «Про відпустки» викладено в новій редакції, відповідно до якої на час загрози поширення епідемії, пандемії, необхідності самоізоляції працівника у випадках, встановлених законодавством, та/або у разі виникнення загрози збройної агресії проти України, надзвичайної ситуації техногенного, природного чи іншого характеру працівнику може надаватися відпустка без збереження заробітної плати без обмеження зазначеного у ч. 2 ст. 84 КЗпП України та ч. 1 ст. 26 Закону України «Про відпустки» строку. Тривалість такої відпустки визначається угодою сторін.

Слід зауважити, що відповідно до ч. 5 ст. 84 КЗпП України та ч. 4 ст. 26 Закону України «Про відпустки» з 24.12.2023 час перебування у відпустці без збереження заробітної плати за сімейними обставинами та з інших причин (ч. 2 ст. 84 КЗпП України та ч. 1 ст. 26 Закону України «Про відпустки») та у відпустці

без збереження заробітної плати на час загрози поширення епідемії, пандемії, необхідності самоізоляції працівника у випадках, встановлених законодавством, та/або у разі виникнення загрози збройної агресії проти України, надзвичайної ситуації техногенного, природного чи іншого характеру (ч. 4 ст. 84 КЗпП України та ч. 3 ст. 26 Закону України «Про відпустки») **не зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку**, передбаченого пунктом 4 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про відпустки».

Також внесені зміни до ч. 3 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо незарахування часу перебування працівника у відпустці без збереження заробітної плати протягом періоду дії воєнного стану до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, передбаченого пунктом 4 частини першої статті 9 Закону України «Про відпустки».

Принагідно нагадуємо, що час перебування у відпустці без збереження заробітної плати на період дії воєнного стану працівника, який виїхав за межі території України або набув статусу внутрішньо переміщеної особи, що надається в обов'язковому порядку за заявою працівника (до 90 календарних днів), також не зараховується до стажу роботи, що дає право на щорічну основну відпустку, передбаченого пунктом 4 ч. 1 ст. 9 Закону України «Про відпустки» (ч. 4 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»).

Також необхідно пам'ятати про періоди перебування працівника у відпустці без збереження заробітної плати при визначенні днів додаткової відпустки за особливий характер праці (зокрема, при наданні відпустки за ненормований робочий день), оскільки відповідно до ч. 2 ст. 9 Закону України «Про відпустки» до стажу роботи, що дає право на щорічні додаткові відпустки (статті 7 та 8 цього Закону), зараховується, зокрема, час фактичної роботи із шкідливими, важкими умовами або з особливим характером праці, якщо працівник зайнятий у цих умовах не менше половини тривалості робочого дня, встановленої для працівників даного виробництва, цеху, професії або посади.

Запроваджено нову норму, згідно з якою працівникам, призваним на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період або прийнятим на військову службу за контрактом, за їхнім бажанням та на підставі заяви виплачується **грошова компенсація за всі не використані ними дні щорічної відпустки, а також додаткової відпустки** працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину з інвалідністю з дитинства підгрупи А І групи. Відповідна заява подається не пізніше останнього дня місяця, в якому працівника було увільнено від роботи у зв'язку з призовом на військову службу (ч. 2 ст. 83 КЗпП України та ч. 2 ст. 24 Закону України «Про відпустки»).

Частина 1 ст. 25 Закону України «Про відпустки» доповнено пунктом 20, яким запроваджено **новий вид відпустки без збереження заробітної плати** тривалістю до 60 календарних днів, яка надається в обов'язковому порядку за бажанням працівника, який приступив до роботи після звільнення з військової

служби у зв'язку із закінченням особливого періоду або оголошенням демобілізації.

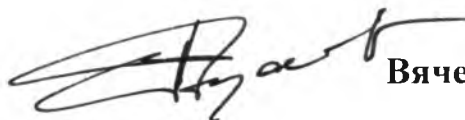
Розширено категорію працівників, яким **роботодавець у період дії воєнного стану має право відмовити у наданні будь-якого виду відпусток** (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку та відпустки у зв'язку з усиновленням дитини). Так, відповідно до ч. 2 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» у період дії воєнного стану роботодавець може відмовити працівнику у наданні будь-якого виду відпусток (крім відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку), якщо такий працівник залучений до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури, *робіт з виробництва товарів оборонного призначення або до виконання мобілізаційного завдання (замовлення)*.

Додаткова **відпустка на час профспілкового навчання** працівникам, обраним до складу виборних профспілкових органів підприємства, установи, організації, тривалістю до 6 календарних днів, що передбачено ч. 7 ст. 252 КЗпП України та ч. 7 ст. 41 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», відтепер надається з компенсацією середньої заробітної плати за рахунок профспілкової організації, за рішенням якої працівник направлений на профспілкове навчання, а не за рахунок роботодавця, як це було передбачено раніше.

Згідно зі змінами відтепер не передбачається надання рекомендацій Кабінетом Міністрів України щодо **перенесення вихідних та робочих днів**, таке перенесення визначається трудовим та/або колективним договором. А у разі відсутності відповідного положення у трудовому та/або колективному договорі перенесення вихідних та робочих днів здійснюється за наказом (розпорядженням) роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником), а в разі відсутності первинної профспілкової організації – з вільно обраними та уповноваженими представниками (представником) працівників (ч. 4 ст. 67 КЗпП України).

Водночас **у період воєнного стану зазначена норма** відповідно до ч. 6 ст. 6 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» **не застосовується**.

Віцепрезидент НАН України  
академік НАН України



Вячеслав БОГДАНОВ